ਮੁਖਵਾਕ ਨੰਬਰ ੯੫ [ਆਦਿ ਅੰਗ ੬੮੧]

ਧਨਾਸਰੀ ਮਹਲਾ ੫ ॥ ਚਤੁਰ ਦਿਸਾ ਕੀਨੋ ਬਲੁ ਅਪਨਾ ਸਿਰ ਊਪਰਿ ਕਰੁ ਧਾਰਿਓ ॥ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਟਾਖ੍ਯ ਅਵਲੋਕਨੁ ਕੀਨੋ ਦਾਸ ਕਾ ਦੂਖੁ ਬਿਦਾਰਿਓ ॥੧॥ ਹਰਿ ਜਨ ਰਾਖੇ ਗੁਰ ਗੋਵਿੰਦ ॥ ਕੰਠਿ ਲਾਇ ਅਵਗੁਣ ਸਭਿ ਮੇਟੇ ਦਇਆਲ ਪੁਰਖ ਬਖਸੰਦ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਜੋ ਮਾਗਹਿ ਠਾਕੁਰ ਅਪੁਨੇ ਤੇ ਸੋਈ ਸੋਈ ਦੇਵੈ ॥ ਨਾਨਕ ਦਾਸੁ ਮੁਖ ਤੇ ਜੋ ਬੋਲੈ ਈਹਾ ਊਹਾ ਸਚੁ ਹੋਵੈ ॥੨॥੧੪॥੪੫॥

ਧਨਾਸਰੀ ਮਹਲਾ ੫ ॥

ਇਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਚਨ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਰਸਨਾਂ ਤੋਂ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ ਧਨਾਸਰੀ ਰਾਗਣੀ ਵਿੱਚ ਅੰਕਿਤ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਸਰੱਬਗਤਾ ਦਾ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਚਤੁਰ ਦਿਸਾ ਕੀਨੋ ਬਲੁ ਅਪਨਾ ਸਿਰ ਊਪਰਿ ਕਰੁ ਧਾਰਿਓ ॥

ਜਿਸਨੇ ਚੌਹਾਂ ਦਿਸਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਬਲੁ=ਜ਼ੋਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਦਾਸ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਕਰੁ ਧਾਰਿਓ=ਹੱਥ ਰਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੁਕ ਵਿੱਚ ਜੋ ਚਾਰ ਦਿਸਾਂ ਵੱਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤੇ ਥਾਂ ਤੇ ਚਾਰ ਦਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਹੀ ਵੇਰਵਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਕਈ ਜਗ੍ਹਾਂ ਦਸ ਦਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਚਾਰ ਦਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਇਹ ਹਨ :—ਪੂਰਬ, ਪਸਚਮ, ਉੱਤਰ ਤੇ ਦੱਖਣ, ਦੱਸ ਦਿਸ਼ਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ :—ਚਾਰ ਉਪਰੋਕਤ ਦਿਸ਼ਾਂ, ਚਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਨੇ=ਈਸਾਨ, ਨੈਰਤ, ਵੈਵੀ ਤੇ ਅਗਨਿ, ਇਕ ਅਕਾਸ਼ ਵਾਲੀ ਤੇ ਇਕ ਪਤਾਲ ਵਾਲੀ ਦਿਸ਼ਾਂ ਇਉਂ ਇਹ ਦਸ ਦਿਸ਼ਾ ਹਨ। ਚਾਰ ਦਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰਭੂਤ ਹੀ ਸਾਰੀਆਂ ਦਿਸ਼ਾਂ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਚਾਰ ਦਿਸ਼ਾਂ ਕਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ ਸਾਰੀਆਂ ਦਿਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਹੈ। ਸਾਰੀਆਂ ਦਿਸ਼ਾਂ ਭਾਵ ਹਰ ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਫੈਲਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਉਸੇ ਨੇ ਹੀ ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਕਿਰਪਾ ਰੂਪੀ ਹੱਥ ਧਰਨਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵਾ—ਸਿਰ=ਸਿਰੋਮਣ ਜੋ ਮਨ ਹੈ ਉਸ ਉਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਰੂਪੀ ਹੱਥ ਧਰ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਰੋਕਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਪੂਰਨ ਕਿਰਪਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹੈ :—

ਯਥਾ— **ਦਸ ਦਿਸ ਖੋਜਤ ਮੈ ਫਿਰਿਓ ਜਤ ਦੇਖਉ ਤਤ ਸੋਇ ॥**
ਮਨੁ ਬਸਿ ਆਵੈ ਨਾਨਕਾ ਜੇ ਪੂਰਨ ਕਿਰਪਾ ਹੋਇ ॥ [ਗਉੜੀ ਮਃ ੫, ਅੰਗ ੨੯੮]

ਪੂਰਨ ਕਿਰਪਾ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦਸ਼ੋ ਦਿਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨੀ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਸ਼ੇ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪੂਰਨ ਹੈ।

ਯਥਾ— ੧. **ਦਸੇ ਦਿਸਾ ਰਵਿਆ ਪ੍ਰਭੁ ਏਕੁ ॥ ਧਰਨਿ ਅਕਾਸ ਸਭ ਮਹਿ ਪ੍ਰਭ ਪੇਖੁ ॥**
[ਗਉੜੀ ਮਃ ੫, ਅੰਗ ੨੯੯]

੨. **ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਹੁਕਮੁ ਵਰਤੈ ਪ੍ਰਭ ਤੇਰਾ ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਨਾਮ ਪਤਾਲੰ ॥**
[ਮਲਾਰ ਮਃ ੧, ਅੰਗ ੧੨੭੫]

ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਟਾਖ੍ਯ ਅਵਲੋਕਨੁ ਕੀਨੋ ਦਾਸ ਕਾ ਦੂਖੁ ਬਿਦਾਰਿਓ ॥੧॥

ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕਟਾਖ੍ਯ=ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਅਵਲੋਕਨੁ=ਵੇਖਣਾ ਕਰਕੇ ਦਾਸ ਦਾ ਦੂਖ ਬਿਦਾਇਓ=ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਹ ਗੱਲ ਵਰਨਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਪੂਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਵੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੋ ਨਹੀਂ ਇਕ ਹੀ ਸਰੂਪ ਹਨ।

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

ਯਥਾ— **ਗੁਰੁ ਪਰਮੇਸਰੁ ਏਕੁ ਹੈ ਸਭ ਮਹਿ ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ ॥** [ਸਿਰੀਰਾਗੁ ਮਃ ੫, ਅੰਗ ੫੩]

ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਦੇ ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕਾਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਆਈ ਹੈ। ਦੁਖ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਮਮੂਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀਆਂ ਬਰਕਤਾਂ ਵੇਖੋ! ਕੌਡੇ ਰਾਖਸ਼ ਦਾ ਤਪਦਾ ਕੜਾਹਾ ਠੰਢਾ-ਠਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਰ ਸਿੱਖ ਦੇ ਤਪਦੇ ਹੋਏ ਮਨ ਜਾਂ ਦੁੱਖ ਦੇ ਨਾਲ ਤਪਦੇ ਤਨ ਨੂੰ ਠੰਢਾ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਔਖੀ ਬਾਤ ਨਹੀਂ।

ਯਥਾ— **ਤਪਤ ਕੜਾਹਾ ਬੁਝਿ ਗਇਆ ਗੁਰਿ ਸੀਤਲ ਨਾਮੁ ਦੀਓ ॥** [ਮਾਰੂ ਮਃ ੫, ਅੰਗ ੧੦੦੨]

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਨਿੱਤ ਕਰਮ ਵਿੱਚ ਐਸਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਵਾ ਪਹਿਰ ਰਾਤ ਰਹਿੰਦੀ ਉੱਠ ਕੇ ਸੌਚ ਦਾਤਣ-ਇਸ਼ਨਾਨ ਠੰਢੇ ਜਲ ਨਾਲ ਕਰਕੇ ਇਕਾਂਤ ਬੈਠ ਅੰਤਰਮੁਖ ਬਿਰਤੀ ਆਤਮਾ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਜੋੜਕੇ ਸੱਤ ਘੜੀ ਬ੍ਰਹਮਾਨੰਦ ਦਾ ਰਸ ਲੈਂਦੇ ਤੇ ਫੇਰ ਦੋ ਘੜੀ ਦੇ ਤੜਕੇ [ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ] ਦਿਵਾਨ ਵਿੱਚ ਜਿਥੇ ਪੰਜ ਘੜੀ ਦੇ ਤੜਕੇ ਤੋਂ ਰਾਗੀ-ਰਬਾਬੀ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਓਥੇ ਸਿੰਘਾਸਨ ਯਾ ਮੰਜੀ ਉੱਤੇ ਆ ਬੈਠਦੇ, ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਭੋਗ ਪਏ ਪਿਛੋਂ ਆਪ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰਨ ਕਰਕੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਵਲੋਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਜੋ ਨਵੀਨ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਵਾਸਤੇ ਆਏ ਹੁੰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਰਨ ਪਾਹੁਲ ਦੇ ਕੇ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ। ਫੇਰ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਵਰਤਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਇਕ ਦੋ ਘੜੀ ਕੁਝ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਬਾਹਰ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦੇ ਤੱਕ ਆ ਜਾਂਦੇ। ਫੇਰ ਪੰਗਤ ਵਿੱਚ ਸਭ ਨੂੰ ਸਭ ਚੀਜ਼ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਵਰਤਾਈ ਜਾਂਦੀ। ਫੇਰ ਦੋ ਚਾਰ ਘੜੀਆਂ ਆਰਾਮ ਕਰਦੇ, ਦਿਨ ਢਲੇ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਕਥਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਯਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਚਰਿਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਣਦੇ ਅਤੇ ਰਾਗੀਆਂ ਰਬਾਬੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਰਹਰਾਸਿ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਪਿਛੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦੋ ਘੜੀ ਏਕਾਂਤ ਜਾ ਬੈਠਣਾ ਤੇ ਸਰਬ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਝਗੜੇ ਨਿਬੇੜਨੇ ਤੇ ਵਿਹਾਰ ਦੀ ਸਿਧੀ ਵਾਸਤੇ ਤਜਵੀਜ਼ ਕਰਨੀ। ਇਤਨੇ ਨੂੰ ਫੇਰ ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਣਾ। ਤਾਂ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸਭ ਨੂੰ ਸਮ ਬਰਤਾ ਕੇ ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਚਰਿੱਤ੍ਰ ਤੇ ਸੁਜੱਸ ਸੁਨਣੇ। ਫੇਰ ਬਿਰਾਜ ਕੇ ਨਿੰਦ੍ਰਾ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੈਣਾ। ਇਹ ਆਚਰਣ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਹੀ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਇਕ ਇਹ ਗੱਲ ਬਰਾਬਰ ਨ ਰਹੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦੋ ਘੜੀ ਦੇ ਤੜਕੇ ਸਮਾਧੀ ਤੋਂ ਉਥਾਨ ਹੋ ਕੇ ਸਭਾ ਵੱਲ ਆਉਣ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਿਸ ਬੀਮਾਰ ਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਉਹ ਅਰੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਜੋ ਅਨੇਕਾਂ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬੀਮਾਰ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਜਗ੍ਹਾ-ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਇਲਾਜ ਕਰਾਕੇ ਥੱਕ ਗਏ ਪਰ ਕਿਤੋਂ ਵੀ ਅਰੋਗ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੋਏ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਹੀ ਅਰੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਕਰਕੇ ਕੋਹੜ ਹੋਇਆ ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਘਰ ਦਾ ਸਬੰਧੀ ਵੀ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠਣ ਦਿੰਦਾ, ਸਰੀਰ ਤੇ ਮੱਖੀਆਂ ਭਿਣਕਦੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਪੀੜ ਨਾਲ ਕਰਾਹ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਇਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਹੜੀਆਂ ਤੇ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਰੀਰ ਕੰਚਨ ਵਰਗਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹਉਮੈ ਦਾ ਰੋਗ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਕ ਕਿਰਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਰ ਦੇਣ ਤਾਂ ਫਿਰ ਹਉਮੈ ਦੇ ਰੋਗ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਨਾਮ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਯਥਾ— **ਹਉਮੈ ਦੀਰਘ ਰੋਗੁ ਹੈ ਦਾਰੂ ਭੀ ਇਸੁ ਮਾਹਿ ॥**
ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ ਜੇ ਆਪਣੀ ਤਾ ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਕਮਾਹਿ ॥ [ਵਾਰ ਆਸਾ ਮਃ ੨, ਅੰਗ ੪੬੬]

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦ੍ਰਿਸਟ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸਰੀਰਕ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਦੋਵੇਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਰਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਰਕੇ ਨਿਹਾਲ=ਦੁਖਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਪਦਵੀ ਬਖਸ਼ਦੇ ਹਨ।

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

ਯਥਾ— **ਨਾਨਕ ਨਦਰੀ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲ ॥** [ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਗ ੮]

ਨੋਟ—ਜੋ ਪਿਛੇ ੭ ਘੜੀਆਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆਇਆ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਇਕ ਘੜੀ ਹੁਣ ਦੇ ੨੪ ਮਿੰਟ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਮਿੰਟ ਸਕਿੰਟ ਘੰਟੇ ਹਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੱਲ, ਚਸੇ ਘੜੀ ਅੱਧ ਘੜੀ ਆਦਿ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਜੋ ੭ ਘੜੀਆਂ ਦੀ ਸਮਾਧੀ ਲਾਉਂਦੇ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ੨ ਘੰਟੇ ੨੪ ਮਿੰਟ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਹਰਿ ਜਨ ਰਾਖੇ ਗੁਰ ਗੋਵਿੰਦ ॥

ਗੋਵਿੰਦ ਰੂਪ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹਨ ਆਪਣੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹਰਿ=ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਮ ਬਖਸ਼ ਕੇ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਲੋਭ ਮੋਹ ਹੰਕਾਰ ਤੋਂ ਰਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਥਵਾ-ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਵਿੱਚ ਬਿਪਤਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਰਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੈਸਾ ਅਨੇਕਾਂ ਸਾਖੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਾ-ਗੁਰ=ਪੂਜਨੀਕ ਗੋਵਿੰਦ ਨੇ ਹਰਿ ਜਨ=ਹਰੀ ਦੇ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਰਕਾਂ ਤੋਂ, ਜਮਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਰਖ ਲਿਆ ਹੈ।

ਯਥਾ— **੧. ਹਰਿ ਜਨ ਰਾਖੇ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮਿ ਆਪਿ ॥** [ਭੈਰਉ ਮਃ ੫, ਅੰਗ ੧੧੩੭]

੨. ਹਰਿ ਜਨ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭਿ ਰਾਖੇ ਜਨ ਨਾਨਕ ਸਰਨਿ ਪਇਆ ॥
[ਕਲਿਆਨੁ ਮਃ ੪, ਅੰਗ ੧੩੧੯]

ਕੰਠਿ ਲਾਇ ਅਵਗੁਣ ਸਭਿ ਮੇਟੇ ਦਇਆਲ ਪੁਰਖ ਬਖਸੰਦ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਦਇਆ ਦੇ ਆਲ=ਘਰ ਪੁਰਖ=ਬਿਆਪਕ ਬਖਸੰਦ=ਬਖਸ਼ਨਹਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਹਰਿ ਜਨਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਉਗਣ ਮੇਟ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਰੂਪੀ ਕੰਠ ਨਾਲ ਲਾ ਲਿਆ ਹੈ।

ਯਥਾ— **੧. ਕੰਠਿ ਲਗਾਇ ਅਪੁਨੇ ਜਨ ਰਾਖੇ ਅਪਨੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਪਿਆਰਾ ॥** [ਸੋਰਠਿ ਮਃ ੫, ਅੰਗ ੬੦੯]

੨. ਕੰਠਿ ਲਾਇ ਅਪੁਨੋ ਦਾਸੁ ਰਾਖਿਓ ਤਾਤੀ ਵਾਉ ਨ ਲਾਇਓ ॥ [ਮਲਾਰ ਮਃ ੫, ਅੰਗ ੧੨੭੦]

ਜੋ ਮਾਗਹਿ ਠਾਕੁਰ ਅਪੁਨੇ ਤੇ ਸੋਈ ਸੋਈ ਦੇਵੈ ॥

ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸੰਤ ਭਗਤ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਤੋਂ ਜੋ ਜੋ ਵੀ ਮੰਗਦੇ ਹਨ ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਓਹੀ-ਓਹੀ ਪਦਾਰਥ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੁਕ ਵਿੱਚ ਸੋਈ ਸੋਈ ਦੋ ਵਾਰ ਆਇਆ ਹੈ ਇਕ ਸੋਈ ਲੋਕ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਪ੍ਰਲੋਕ ਤੇ ਲੱਗੇਗਾ ਭਾਵ ਜਗਿਆਸੂ ਜੋ ਲੋਕ ਦੇ ਪਦਾਰਥ ਮੰਗਦੇ ਹਨ ਉਹ ਦੇਵੈ=ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਲੋਕ ਦੇ ਪਦਾਰਥ ਮੁਕਤੀ ਆਦਿ ਮੰਗਦੇ ਹਨ ਉਹ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਦੇਰੀ ਤੋਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਯਥਾ— **੧. ਜੋ ਮਾਗਹਿ ਸੋਈ ਸੋਈ ਪਾਵਹਿ ਸੇਵਿ ਹਰਿ ਕੇ ਚਰਣ ਰਸਾਇਣ ॥**
[ਟੋਡੀ ਮਃ ੫, ਅੰਗ ੭੧੪]

੨. ਜੋ ਮੰਗਹਿ ਸੋ ਲੇਵਹਿ ॥ ਪ੍ਰਭ ਅਪਣਿਆ ਸੰਤਾ ਦੇਵਹਿ ॥ [ਸੋਰਠਿ ਮਃ ੫, ਅੰਗ ੬੨੬]

੩. ਜੋ ਮਾਗਉ ਸੋਈ ਸੋਈ ਪਾਵਉ ਅਪਨੇ ਖਸਮ ਭਰੋਸਾ ॥ [ਸੋਰਠਿ ਮਃ ੫, ਅੰਗ ੬੧੯]

੪. ਜੋ ਮੰਗੀਐ ਸੋਈ ਪਾਈਐ ਨਿਧਾਰਾ ਆਧਾਰੁ ॥ [ਸਿਰੀਰਾਗੁ ਮਃ ੫, ਅੰਗ ੪੭]

ਸੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੱਤ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਇਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਲੋਂ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਆਈ ਹੈ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਸਾਰੇ ਪਦਾਰਥ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਤਲੀਆਂ ਤੇ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਹਨ।

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

ਯਥਾ— **੧. ਸਭ ਨਿਧਾਨ ਦਸ ਅਸਟ ਸਿਧਾਨ ਠਾਕੁਰ ਕਰ ਤਲ ਧਰਿਆ ॥**
ਜਨ ਨਾਨਕ ਬਲਿ ਬਲਿ ਸਦ ਬਲਿ ਜਾਈਐ ਤੇਰਾ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਰਾਵਰਿਆ ॥

[ਗੂਜਰੀ ਮਃ ੫, ਅੰਗ ੪੯੫]

੨. ਸਭਿ ਨਿਧਾਨ ਘਰਿ ਜਿਸ ਦੈ ਹਰਿ ਕਰੇ ਸੁ ਹੋਵੈ ॥ [ਵਾਰ ਗਉੜੀ ਮਃ ੫, ਅੰਗ ੩੨੨]

ਆਪਣਿਆਂ ਸੰਤਾਂ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਸੁਆਸਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਸੁਆਸ ਵਿੱਚ ਕੀ ਫੁਰਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਮਹਾਤਮਾ ਬੇਪਰਵਾਹ ਕੋਈ ਵਸਤੂ ਮੰਗਦੇ ਨਹੀਂ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇਖਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਦੋਂ ਇਹ ਕੋਈ ਵਸਤੂ ਦਾ ਫੁਰਨਾ ਕਰਨ ਤੇ ਮੈਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਵਾ।

ਯਥਾ— **ਅਪਨੇ ਸੇਵਕ ਕਉ ਸਦਾ ਪ੍ਰਤਿਪਾਰੈ ॥ ਭਗਤ ਜਨਾ ਕੇ ਸਾਸ ਨਿਹਾਰੈ ॥**

[ਭੈਰਉ ਮਃ ੫, ਅੰਗ ੧੧੪੯]

ਨਾਨਕ ਦਾਸੁ ਮੁਖ ਤੇ ਜੋ ਬੋਲੈ ਈਹਾ ਊਹਾ ਸਚੁ ਹੋਵੈ ॥੨॥੧੪॥੪੫॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਦਾਸੁ=ਸੇਵਕ ਆਪਣੇ ਮੁਖ ਤੋਂ ਜੋ ਵੀ ਬਚਨ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਉਹ ਬਚਨ ਈਹਾ=ਇਸ ਲੋਕ ਵਿੱਚ ਤੇ ਊਹਾ=ਉਸ ਲੋਕ ਵਿੱਚ ਸਚੁ=ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਯਥਾ— **ਭਗਤ ਮੁਖੈ ਤੇ ਬੋਲਦੇ ਸੇ ਵਚਨ ਹੋਵੰਦੇ ॥** [ਵਾਰ ਗਉੜੀ ਮਃ ੪, ਅੰਗ ੩੦੬]

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਹ ॥

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

ਮੁਖਵਾਕ ਨੰਬਰ ੯੬ [ਆਦਿ ਅੰਗ ੬੮੨]

ਧਨਾਸਰੀ ਮਹਲਾ ੫ ॥ ਅਉਖੀ ਘੜੀ ਨ ਦੇਖਣ ਦੇਈ ਅਪਨਾ ਬਿਰਦੁ ਸਮਾਲੇ ॥ ਹਾਥ ਦੇਇ ਰਾਖੈ ਅਪਨੇ ਕਉ ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲੇ ॥੧॥ ਪ੍ਰਭ ਸਿਉ ਲਾਗਿ ਰਹਿਓ ਮੇਰਾ ਚੀਤੁ ॥ ਆਦਿ ਅੰਤਿ ਪ੍ਰਭੁ ਸਦਾ ਸਹਾਈ ਧੰਨੁ ਹਮਾਰਾ ਮੀਤੁ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਮਨਿ ਬਿਲਾਸ ਭਏ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਅਚਰਜ ਦੇਖਿ ਬਡਾਈ ॥ ਹਰਿ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਆਨਦ ਕਰਿ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭਿ ਪੂਰਨ ਪੈਜ ਰਖਾਈ ॥੨॥੧੫॥੪੬॥

ਧਨਾਸਰੀ ਮਹਲਾ ੫ ॥

ਇਹ ਮੁਖਵਾਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਧਨਾਸਰੀ ਰਾਗਣੀ ਵਿੱਚ ਅੰਕਿਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਜਿਵੇਂ ਔਖੇ ਸਮੇਂ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਐਸਾ ਭਾਵ ਪਹਿਲੀਆਂ ਹੀ ਤੁਕਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਅਉਖੀ ਘੜੀ ਨ ਦੇਖਣ ਦੇਈ ਅਪਨਾ ਬਿਰਦੁ ਸਮਾਲੇ ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਅਪਣਾ ਬਿਰਦੁ=ਧਰਮ ਸਮਾਲੇ=ਸੰਭਾਲਦਾ ਹੋਇਆ ਅਪਨੇ ਸੇਵਕਾਂ ਵਾ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁਖ ਦਾਇਕ ਘੜੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖਣ ਦਿੰਦਾ। ਘੜੀ ਤੋਂ ਭਾਵ ਸਮਾਂ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਘੜੀ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ੨੪ ਮਿੰਟ ਦੀ ਬਣਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਥੇ ਉਸ ਘੜੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਦੁੱਖ ਜੀਵ ਨੂੰ ਆ ਘੇਰੇ, ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਾ ਹਰ ਇਕ ਜੀਵ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪਾਪ ਕਰਮ ਦਾ ਫਲ ਹੈ, ਪਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਆਪਣੇ ਸੰਤਾਂ ਭਗਤਾਂ ਸੇਵਕਾਂ ਦੇ ਪਾਪ ਕਰਮ ਨੂੰ [ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਦੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ] ਕਿਰਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੁਆਰਾ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਯਥਾ— **ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਟਾਖੵ ਅਵਲੋਕਨੁ ਕੀਨੋ ਦਾਸ ਕਾ ਦੂਖੁ ਬਿਦਾਰਿਓ ॥੧॥** [ਧਨਾਸਰੀ ਮਃ ੫, ਅੰਗ ੬੮੧]

ਜਿਸ ਉਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਐਸੀ ਰਹਿਮਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀ ਕਿਰਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਨਿਹਾਲ=ਦੁਖਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਪਦਵੀ ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੈ।

ਯਥਾ— **ਜਿਨ ਕਉ ਨਦਰਿ ਕਰਮੁ ਤਿਨ ਕਾਰ ॥ ਨਾਨਕ ਨਦਰੀ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲ ॥**
[ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਗ ੮]

ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਸੰਭਾਲਦਾ ਹੋਇਆ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮਾਤਾ ਦੇ ਉਦਰ ਭਾਵ ਪੇਟ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਜੀਵ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਚਿੰਤਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਬਤੀਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਯਥਾ— **੧. ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਿ ਮਾਤਾ ਉਦਰਿ ਰਾਖੈ ਲਗਨਿ ਦੇਤ ਨ ਸੇਕ ॥**
ਸੋਈ ਸੁਆਮੀ ਈਹਾ ਰਾਖੈ ਬੂਝੁ ਬੁਧਿ ਬਿਬੇਕ ॥ [ਮਾਰੂ ਮਃ ੫, ਅੰਗ ੧੦੦੭]

ਜਿਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਐਸਾ ਨਿਸਚਾ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਾਰਨ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਇਕ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੀ ਹੈ।

ਯਥਾ— **੧. ਮਾਰੈ ਰਾਖੈ ਏਕੋ ਆਪਿ ॥ ਮਾਨੁਖ ਕੈ ਕਿਛੁ ਨਾਹੀ ਹਾਥਿ ॥** [ਗਉੜੀ ਮਃ ੫, ਅੰਗ ੨੮੧]
੨. ਮਾਰੈ ਰਾਖੈ ਏਕੋ ਸੋਇ ॥ [ਗਉੜੀ ਮਃ ੫, ਅੰਗ ੧੯੨]

ਐਸਾ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਸੰਤ ਭਗਤ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ ਸਮਝ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਭੈ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਸਮਝ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਆਸਰਾ ਤੱਕਦਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਮਾਰਨ

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਇਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਉਸੇ ਦਾ ਓਟ ਆਸਰਾ ਤੱਕਦਾ ਹੈ। ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤੁਕ ਵਿੱਚ ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਇਹੀ ਗੱਲ ਚੇਤੇ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਦੁੱਖ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ, ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸਾਥ ਛੱਡ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਆਮ ਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸੁਆਰਥੀ ਇਨਸਾਨ ਦੁੱਖ ਮੁਸੀਬਤ ਪੈਣ ਤੋਂ ਭਾਵੇਂ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਨੇੜੇ ਤੋਂ ਨੇੜੇ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ, ਮਾਂ-ਬਾਪ, ਦੋਸਤ ਮਿਤਰ, ਪਿਓ-ਪੁੱਤਰ ਔਖੇ ਵੇਲੇ ਸਭ ਸਾਥ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮਾਧੋ ਦਾਸ ਦੇ ਪ੍ਰਥਾਇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਯਥਾ— **੧. ਜਨਨਿ ਪਿਤਾ ਲੋਕ ਸੁਤ ਬਨਿਤਾ ਕੋਇ ਨ ਕਿਸ ਕੀ ਧਰਿਆ ॥**

[ਗੁਜਰੀ ਮਃ ੫, ਅੰਗ ੧੦]

੨. ਜਿਹ ਲੌਗਨ ਕੇ ਹਿਤ ਪਾਪ ਕਰੇ, ਮਨ ਤੇ ਨਹਿ ਤੈ ਕੁਛ ਕਾਜ ਸਵਾਰੇ ॥
ਜਬ ਲੌ ਤਵ ਤੇ ਸੁਖ ਹੇਰਤ ਹੈਂ, ਤਬ ਹੀ ਮੁਖ ਮਾਹਿ ਪੁਕਾਰਤ ਥਾਰੇ ॥
ਤਰੁ ਮੈ ਫਲ ਹੇਰ ਬਿਹੰਗਮ ਕੇ ਗਨ, ਆਵਤ ਹੈਂ ਸਦ ਚੌਂਚ ਪਸਾਰੇ ॥
ਨਰ ਆਪਦ ਐਂ ਤਰੁ ਦਾਹਿ ਲਗੇ, ਨਰੁ ਔਰ ਬਿਹੰਗਮ ਦੂਰ ਪਧਾਰੇ ॥੪੧॥

[ਭਾਵਰਸਮ੍ਰਿਤ ਸ੍ਵੈਯਾ ੪੧]

ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਭਾਵ ਦੁੱਖ ਮੁਸੀਬਤ ਵੇਲੇ ਇਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਪਾਲਦਾ ਹੋਇਆ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸਤਿਜੁਗ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਬੋਲ-ਬੋਲ ਕੇ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਕਿ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਕਿਹੜੇ ਸਮੇਂ ਕਿਹੜੇ ਭਗਤ ਦੀ ਰਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਹਾਥ ਦੇਇ ਰਾਖੈ ਅਪਨੇ ਕਉ ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲੇ ॥੧॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਦਾਸਾਂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਰੂਪੀ ਹੱਥ ਦੇ ਕੇ ਰਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੁਆਸ-ਸੁਆਸ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿ=ਤਾਈਂ ਪਾਲੇ=ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਯਥਾ— **੧. ਹਾਥੁ ਦੇਇ ਰਾਖੇ ਪਰਮੇਸੁਰਿ ਸਗਲਾ ਦੁਰਤੁ ਮਿਟਾਇਆ ॥** [ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਮਃ ੫, ਅੰਗ ੫੩੨]

੨. ਹਾਥ ਦੇਇ ਰਾਖੇ ਕਰਿ ਅਪੁਨੇ ਸਦਾ ਸਦਾ ਰੰਗੁ ਮਾਣਿ ॥ [ਸੋਰਠਿ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੬੧੯]

੩. ਹਾਥ ਦੇਇ ਰਾਖੇ ਜਨ ਅਪਨੇ ਹਰਿ ਹੋਏ ਮਾਈ ਬਾਪ ॥ [ਟੋਡੀ ਮਃ ੫, ਅੰਗ ੭੧੪]

੪. ਹਾਥ ਦੇਇ ਰਾਖੇ ਕਰਿ ਅਪਨੇ ਬਡ ਸਮਰਥੁ ਨਿਮਾਣਿਆ ਕੋ ਮਾਣੁ ॥

[ਬਿਲਾਵਲੁ ਮਃ ੫, ਅੰਗ ੮੨੫]

ਸਤਿਜੁਗ ਵਿੱਚ ਧਰੂ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਦੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੱਥ ਕੇ ਰੱਖਿਆ। ਧਰੂ ਨੂੰ ਜਿਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਚਪੇੜਾਂ ਪਈਆਂ ਤੇ ਨਿਰਾਦਰ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਸੇ ਰਾਜ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਣਾ ਕੇ ੩੬੦੦੦ ਵਰ੍ਹਾ ਰਾਜ ਕਰਾਇਆ ਤੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਅਟੱਲ ਪਦਵੀ ਦੇ ਕੇ ਨਿਵਾਜਿਆ। ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਦੀ ਰਖਿਆ ਤੱਤੇ ਥੰਮ੍ਹ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਕੇ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਭਗਤ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹਰਨਾਖਸ਼ ਨੂੰ ਨੌਹਾਂ ਨਾਲ ਪਾੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਮਿਹਰ ਭਰਿਆ ਹੱਥ ਰੱਖਿਆ। ਤ੍ਰੇਤੇ ਵਿੱਚ ਸੁਗਰੀਵ ਭਗਤ ਦੀ ਰਖਿਆ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿੱਚ ਛੁਪਿਆ ਬੈਠਾ ਸੀ ਤੇ ਬਾਲੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਰਾਜ ਸੁਗਰੀਵ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਭੀਸ਼ਣ ਭਗਤ ਜਿਸ ਦਾ ਭਰੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਰਾਵਣ ਨੇ ਨਿਰਾਦਰ ਕੀਤਾ, ਲੱਤਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਤਾਂ ਭਗਵਾਨ ਰਾਮ ਜੀ ਨੇ ਰਾਵਣ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਲੰਕਾ ਦਾ ਰਾਜਮੁਕਟ ਭਭੀਖਣ ਦੇ ਸੀਸ ਤੇ ਸੁਭਾਇਮਾਨ ਕੀਤਾ। ਦੁਆਪਰ ਵਿੱਚ ਅਤਿਆਚਾਰੀ ਕੰਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਉਗ੍ਰਸੈਨ ਨੂੰ ਰਾਜ ਬਖਸ਼ਿਆ।

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

ਯਥਾ— **ਦੂਤ ਦੁਸਮਨ ਸਭਿ ਤੁਝ ਤੇ ਨਿਵਰਹਿ ਪ੍ਰਗਟ ਪ੍ਰਤਾਪੁ ਤੁਮਾਰਾ ॥**
ਜੋ ਜੋ ਤੇਰੇ ਭਗਤ ਦੁਖਾਏ ਓਹੁ ਤਤਕਾਲੁ ਤੁਮ ਮਾਰਾ ॥ [ਧਨਾਸਰੀ ਮਃ ੫, ਅੰਗ ੬੮੧]

ਦੁਆਪਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਦ੍ਰੋਪਤੀ ਦੀ ਭਰੀ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਅਨੰਤ ਸਾੜੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਪੱਤ ਢਕੀ ਤੇ ਬਸਤਰ ਹੀਣ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤੀ, ਤੇ ਕਲਜੁਗ ਵਿੱਚ ਕਬੀਰ, ਸਧਨਾ, ਨਾਮਦੇਵ, ਆਦਿ ਹੋਰ ਬੇਅੰਤ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਿਪਤਾ ਸਮੇਂ ਹੱਥ ਦੇ ਕੇ ਰਖਿਆ ਕੀਤੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਬਿਰਦੁ ਦੀ ਲਾਜ ਰੱਖੀ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਧੇ ਰਾਹ ਪਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਜੀਵਨ ਮਨੋਰਥ ਦੱਸਣ ਲਈ ਚਾਰ ਉਦਾਸੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਇਤਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਤਾਰਿਆ ਕਿ ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਸਮਾਨ ਦੇ ਤਾਰੇ ਗਿਣੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੁਆਰਾ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਤਰੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਾਣੀ ਨਹੀਂ ਗਿਣੇ ਜਾ ਸਕਦੇ।

ਤਾਰੇ ਗਿਨੇ ਜਾਤ ਹੈਂ ॥ ਪਰ ਤਾਰੇ ਨ ਗਨਾਤ ਹੈਂ ॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ਿਵਨਾਭ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਕਰਕੇ ਤ੍ਰਿਯਾ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ, ਫਿਰ ਭਰਥਰੀ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਅਸਲੀ ਜੋਗ ਦੱਸਿਆ ਭਰਥਰੀ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਰਾਹ ਪਾ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੁਰਦੇ-ਤੁਰਦੇ ਇੱਕ ਬੀਆਬਾਨ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਤੇ ਮਰਦਾਨਾ ਨਾਲ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕੌਤਕ ਨਮਿਤ ਮਰਦਾਨੇ ਦਾ ਮਨ ਭਰਮਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਮਰਦਾਨਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ! ਮੈਂ ਹੁਣ ਘਰੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ। ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਹੁਣ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਜਾਣਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਮਝਾਇਆ ਤੇ ਭਾਈ ਬਾਲੇ ਨੇ ਭੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਪਰ ਮਰਦਾਨਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਤੇ ਅੰਤ ਵਾਪਸ ਮੁੜ ਪਿਆ ਤੇ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਜਦੋਂ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਚਲਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਇਕ ਰਾਖਸ਼ ਨੇ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨੇ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ ਤੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਤੁਰਿਆ ਤੇ ਮਰਦਾਨੇ ਦਾ ਡਰ ਨਾਲ ਰੰਗ ਪੀਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਸੋਚਣ ਲਗਾ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਤਾਂ ਹੀ ਬਿਪਤਾ ਵਿੱਚ ਫਸਿਆ ਹਾਂ। ਭਾਵੇਂ ਮੈ ਅਪਰਾਧ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਗੁਰੂ ਬਖਸ਼ਿੰਦ ਹੈ ਤੇ ਸ਼ਰਣ ਪਏ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰ ਲਾਜ ਰਖੇਗਾ।

ਯਥਾ— **ਜਾਨਯੋ-ਜੀਵਨ ਅਬ ਨਹਿੰ ਮੇਰੋ। ਬਚਨ ਨ ਮਾਨਯੋ ਮਨਿ ਗੁਰੁ ਕੇਰੋ ॥੪੬॥**
ਯੱਦਯਪਿ ਕੀਨੋ ਹੈ ਅਪਰਾਧਾ ॥ ਅਹੈ ਜਥਾਰਥ ਮੋ ਕੋ ਬਾਧਾ ॥
ਤਦਪਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਬਿਰਦ ਤਿਨ ਕੇਰਾ ॥ ਭੈ ਕਾਟਹਿੰਗੇ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਮੇਰਾ ॥੪੭॥
ਅਸ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਧਰਿ ਉਰ ਧ੍ਯਾਨਾ ॥ ਇਸ ਰਾਖਸ਼ ਤੇ ਕਰਹੁ ਮੁਚਾਨਾ ॥
ਬਹੁਤ ਨ ਹੋਰੋ ਬਚਨ ਤੁਮਾਰਾ ॥ ਦੀਨ ਬੰਧ ਪ੍ਰਭ ਅਭੈ ਦਤਾਰਾ ॥੪੮॥
[ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਧਿ: ੫੦]

ਜਦੋਂ ਮਰਦਾਨੇ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਜੋ ਉਸੇ ਥਾਂ ਤੇ ਬੈਠੇ ਸਨ, ਜਿਥੋਂ ਮਰਦਾਨਾ ਵਾਪਸ ਮੁੜਿਆ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਇਕ ਕਦਮ ਵੀ ਉਥੋਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਤੁਰੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਹਨ। ਮਰਦਾਨੇ ਦੀਆਂ ਇਹ ਬੇਨਤੀਆਂ ਸੁਣ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੁਸਕਰਾਏ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਭਾਈ ਬਾਲਾ! ਮਰਦਾਨੇ ਨੂੰ ਰਾਖਸ਼ ਨੇ ਫੜ ਲਿਆ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਮਰਦਾਨਾ ਸੁਤੰਤਰ ਹੋਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ! ਉਸਨੇ ਤੁਹਾਡਾ ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ। ਮੇਰੀ ਬੇਨਤੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ। ਇਸ ਲਈ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਸਭ ਠੀਕ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬੋਲੇ "ਨਹੀਂ ਭਾਈ ਬਾਲਾ! ਮਰਦਾਨਾ ਫਿਰ ਵੀ ਸਾਡਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੀ ਲਾਜ ਹੈ, ਨਾਲੇ ਹੁਣ ਮਰਦਾਨਾ ਮਨ ਕਰਕੇ ਸਾਡੀ ਸ਼ਰਣ ਵਿੱਚ ਹੈ।" ਭਾਈ ਬਾਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ "ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਰਾਖਸ਼ ਕਿਤਨੀ ਦੂਰ ਹੈ" ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਇਥੋਂ ਗਿਆਰਾਂ ਕੋਹ ਹੈ।

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

ਪਰ ਆਪਾਂ ਜੇ ਤੁਰ ਕੇ ਗਏ ਤਾਂ ਮਰਦਾਨੇ ਦਾ ਪਕੌੜਾ ਬਣਾ ਕੇ ਰਾਖਸ਼ ਖਾ ਜਾਵੇਗਾ।" ਇਤਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਭਾਈ ਬਾਲੇ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਅੱਖ ਦੇ ਫੋਰ ਭਾਵ ਝਮਕਣ ਵਿੱਚ ਰਾਖਸ਼ ਦੇ ਆਸ਼ਰਮ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਮਰਦਾਨੇ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ "ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ! ਹੁਣ ਘਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।" ਤਾਂ ਮਰਦਾਨਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਆ ਤੇ ਸ਼ਰਮ ਨਾਲ ਸਿਰ ਝੁਕਾ ਲਿਆ ਤੇ ਨਿਸਚਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਰਾਖਸ਼ ਖਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮਰਦਾਨੇ ਨੂੰ ਦਿਸ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਰਾਖਸ਼ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦੇ। ਜਦੋਂ ਕੌਡਾ ਰਾਖਸ਼ ਮਰਦਾਨੇ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਤੇਲ ਦੇ ਕੜਾਹੇ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਮਰਦਾਨਾ ਫੇਰ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਨ ਲਗਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੀਤਲ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕੜਾਹੇ ਵੱਲ ਪਈ ਤਾਂ ਮਰਦਾਨੇ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਅੰਗ ਤੇਲ ਨਾਲ ਛੂਹਣ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ ਤੇ ਤਪਦਾ ਕੜਾਹਾ ਠੰਢਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਰਾਖਸ਼ ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪਰਤੱਖ ਹੋ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਹ ਚਰਨੀ ਢਹਿ ਪਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਮਰਦਾਨੇ ਦੇ ਚਰਨੀ ਪੈ ਤਾਂ ਬਖਸ਼ਿਆ ਜਾਵੇਂਗਾ ਤੇ ਫਿਰ ਰਾਖਸ਼ ਮਰਦਾਨੇ ਦੇ ਚਰਨੀ ਪਿਆ ਤੇ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਰੂਪੀ ਹੱਥ ਦੇ ਕੇ ਰਖਿਆ ਕੀਤੀ।

ਪ੍ਰਭ ਸਿਉ ਲਾਗਿ ਰਹਿਓ ਮੇਰਾ ਚੀਤੁ ॥

ਐਸੇ ਪ੍ਰਭ=ਮਾਲਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਚਿੱਤ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਵਾ-ਮੇਰੇ ਚਿੱਤ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਯਥਾ— **੧. ਸਾਚਿ ਨਾਮਿ ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਲਾਗਾ॥ ਲੋਗਨ ਸਿਉ ਮੇਰਾ ਠਾਠਾ ਬਾਗਾ॥**

[ਆਸਾ ਮਃ ੫ ਅੰਗ ੩੮੪]

੨. ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਲਾਗਾ ਹੈ ਰਾਮ ਪਿਆਰੇ॥ [ਧਨਾਸਰੀ ਮਃ ੫, ਅੰਗ ੬੭੦]

੩. ਸਾਵਲ ਸੁੰਦਰ ਰਾਮਈਆ॥ ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਲਾਗਾ ਤੋਹਿ॥ [ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਅੰਗ ੩੩੫]

ਆਦਿ ਅੰਤਿ ਪ੍ਰਭੁ ਸਦਾ ਸਹਾਈ ਧੰਨੁ ਹਮਾਰਾ ਮੀਤੁ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ=ਮਾਲਕ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਸਦਾ ਹੀ ਸਹਾਈ=ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਥਵਾ—ਆਦਿ=ਸ਼ੁਰੂ ਭਾਵ ਜਨਮ ਵੇਲੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਅੰਤ ਵੇਲੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਸਾਡਾ ਮੀਤੁ=ਮਿੱਤਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਧੰਨਤਾ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ।

ਮਨਿ ਬਿਲਾਸ ਭਏ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਅਚਰਜ ਦੇਖਿ ਬਡਾਈ ॥

ਉਹ ਸਾਹਿਬ=ਸੁਆਮੀ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਅਚਰਜ=ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੌਤਕ ਅਤੇ ਵਡਿਆਈ ਦੇਖਕੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਬਿਲਾਸ=ਅਨੰਦਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਹਰਿ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਆਨਦ ਕਰਿ ਨਾਨਕ
ਪ੍ਰਭਿ ਪੂਰਨ ਪੈਜ ਰਖਾਈ ॥੨॥੧੫॥੪੬॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਪਰੀਪੂਰਨ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਪੈਜ=ਇੱਜ਼ਤ ਰੱਖੀ ਹੈ ਉਸ ਹਰਿ=ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਨ ਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਸਿਮਰ ਸਿਮਰ ਦੇ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਹ॥

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com